GEMEENTE ENSCHEDE

Voorstel Gemeenteraad E

Onderwerp	Onderwijshuisvesting		
Portefeuillehouder	Harmjan Vedder agendaletter (E)		
Organisatieonderdeel	Cluster Ruimtelijke Ontwikkeling en Beheer	Aangeboden aan Raad	24 september 2025
Stuknummer (invulling door Griffie)		Corsanummer	2500026651

Wij stellen u voor te besluiten om:

1. Het IHP 2026-2055 vast te stellen.
2. Het verlenen van kredietruimte à € 114 miljoen voor de uitvoering van de IHP-projecten in de periode 2026-2030.
3. De investeringsruimte van € 114 miljoen te dekken uit de, met de programmabegroting beschikbaar te stellen, middelen voor onderwijshuisvesting.
4. Het instellen van een reserve ‘incidentele kosten onderwijshuisvesting’ om de kosten van de IHP-projecten administratief goed te kunnen verwerken en daarmee te verantwoorden.
5. Het instellen van een reserve ‘Egalisatiereserve kapitaallasten onderwijshuisvesting Ruimtelijke Omgeving’ om de kosten van de IHP-projecten administratief goed te kunnen verwerken en daarmee te verantwoorden.

Inleiding en voorgeschiedenis
Het IHP heeft tot doel alle scholen voor primair, voortgezet en (voorgezet) speciaal onderwijs de komende 30 jaar te vernieuwen en tegelijkertijd te verduurzamen. Dit is noodzakelijk omdat circa 70% van de ruim 80 schoolgebouwen dateert van voor 1985 en daarmee 40 jaar of ouder is. In Enschede zijn er zes schoolbesturen voor primair onderwijs, twee voor het speciaal (voortgezet) onderwijs en drie voor het voortgezet onderwijs. Samen met deze besturen zijn binnen het Integraal Onderwijshuisvestingsplan (IHP) inhoudelijke ambities en ambities voor de gebouwen zelf vastgesteld en bepaald in welke volgorde scholen aan de beurt zijn voor (ver)nieuwbouw. Het vorige IHP gold voor de periode 2021-2055. Het nieuwe IHP voor de periode 2026-2055 borduurt hier op voort en neemt zowel de ontwikkelingen van de afgelopen jaren als de toekomstige mee. Zo zijn er schoolbesturen die een nieuwe visie op het toekomstig gewenste scholenlandschap ontwikkeld hebben en zijn er nieuwe onderwijsconcepten uitgerold over de stad. Zie bijgevoegd memo voor de belangrijkste wijzigingen.

Voor de uitvoering van de IHP projecten is een Bestuursopdracht verleend om ervoor te zorgen dat er vanuit de bouw van de scholen aansluiting wordt gevonden met brede gemeentelijke doelstellingen op fysiek en sociaal vlak. Nieuwbouw dan wel renovatie van schoolgebouwen biedt mogelijkheden voor het inrichten van een schoollocatie die in verbinding staat met de wijk, sociale partners en de directe ruimtelijke omgeving. In scholen ligt een belangrijke basis voor de toekomst van de jeugd en wordt de toekomst van de stad gelegd. Het samenbrengen van brede gemeentelijke doelstellingen op sociaal en fysiek vlak zorgt voor programmatische en financiële uitdagingen in de uitvoering van de projecten uit het IHP. Meerdere gemeentelijke beleidsterreinen en budgetten worden immers geraakt: o.a. groen, blauw, parkeren, openbare ruimte en sociale voorzieningen. Uitkomst van de bestuursopdracht is een voorstel voor een integrale procesmatige aanpak waarbij vroegtijdig kansen in beeld worden gebracht en vanuit daar heldere (financiële) kaders worden gesteld en verantwoordelijkheden vastgelegd. Dit is belangrijk omdat de uitvoering van de IHP-projecten afdelingen en programma’s overstijgt. Vandaar ook dat er gekozen is voor een bestuursopdracht, het college onderschrijft daarmee het belang van een integrale aanpak.

Publieksvriendelijke samenvatting

Integraal Huisvestingsplan 2026-2055: plan voor alle scholen in de stad
Samen met alle schoolbesturen heeft de gemeente Enschede een nieuw gemaakt voor de nieuwbouw of renovatie van alle schoolgebouwen in de stad. Dit plan heet het Integraal Huisvestingsplan (IHP). Met het plan zijn er goede afspraken tussen de gemeente en de schoolbesturen gemaakt over de kwaliteit van de gebouwen, de inhoudelijke ambities en de financiering van alle plannen. Hierdoor ontstaat een toekomstbestendig scholenlandschap. Het nieuwe IHP is bedoeld voor de periode 2026-2055. In het IHP staan afspraken over nieuwbouw en verbouwing van alle scholen in de stad. Ín Een van die afspraken is dat we beginnen waar dat het hardst nodig is: in wijken zoals Deppenbroek, Helmerhoek, Hogeland en Twekkelerveld. Daarna volgen andere wijken. Verder is er voor de komende vijf jaren binnen het IHP geld opgenomen voor de nieuwbouw dan wel renovatie van scholen met een stedelijke en/of regionale functie. Dit zijn bijvoorbeeld College Zuid, De Bron/De Fontein, Al Ummah/Tulp en Greijdanus. Met deze scholen praat de gemeente over hun bouwplannen of hun zoektocht naar een nieuwe locatie. Definitieve besluitvorming over locaties wordt in een separaat traject en na brede afweging genomen.

Hoop, groei en ontwikkeling
Met het IHP willen we zorgen voor plekken waar kinderen, leerlingen en studenten kunnen leren en groeien. Scholen en kindcentra waar zij zich veilig voelen, waar ze aangemoedigd en gesteund worden. In gebouwen die gezond zijn en opgenomen zijn in de wijk. Zo worden die gebouwen plekken van hoop en groei en ontwikkeling.

Deel van de wijk
Elke school maakt deel uit van een wijk en van het leven daar. De school en haar omgeving beïnvloeden elkaar, op allerlei, samenhangende onderwerpen. Denk bijvoorbeeld aan hoe we ons in de wijk verplaatsen, hoe we wonen en waar we parkeren. Hoe en waar we sporten en ontspannen. Hoe we omgaan met energie en water. Wat we willen bereiken voor onze jeugd, voor onderwijs en voor cultuur.

Kansen
In de afgelopen jaren hebben we ontdekt dat de bouw van scholen kansen biedt: kansen voor de ontwikkeling van al deze samenhangende onderwerpen. Daarvoor hebben we steeds meer aandacht gekregen. En die aandacht verdienen al deze onderwerpen ook. Daarom heeft het college in april 2025 opdracht gegeven om de samenhang (‘integraliteit’) binnen elk bouwproject te bewaken. Voor elk project gaan we dus op tijd op elkaar afstemmen *wat* we *waar wanneer* gaan doen en *hoe* we dat betalen en organiseren.

Geld
Met het IHP willen we veel bereiken. Daarvoor moeten we veel doen en dat kost geld. In totaal steken we tussen 2026 en 2055 ruim € 783 miljoen in de bouw van scholen. Dat geld geven we dus stap voor stap uit over een periode van ruim dertig jaar. Voor 2026 gaat het om ongeveer € 39 miljoen. Dat geld geeft de gemeente via het wettelijk verplichte Programma Onderwijshuisvesting. Ongeveer € 360.000 besteden we in 2026 aan herstel, vooral voor meer brandveiligheid.

Nu en in de toekomst
Al met al kunnen de scholen en de gemeente met het nieuwe IHP tot en met 2055 vooruit. Met voldoende geld en goede afspraken. Voor onze jeugd en voor de wijken, nu en in de toekomst.

Gewenst effect van het besluit in relatie tot de strategische opgaven
Goede onderwijshuisvesting is belangrijk voor de ontwikkeling van kinderen. Met de (ver)nieuwbouw van de scholen worden kansen gezien voor het verwezenlijken van bredere stedelijke en maatschappelijke doelstellingen. Bijvoorbeeld het verbeteren van de infrastructuur, de ruimtelijke inrichting en/of sociale voorzieningen. Alle vier de strategische opgaven van de gemeente Enschede worden geraakt: Inclusief, Groen en duurzaam, Aantrekkelijk en Open Enschede.

Argumenten
1.1 Het IHP is in nauw overleg met alle schoolbesturen tot stand gekomen.
Het rapport IHP 2026-2055 is opgesteld onder leiding van het externe adviesbureau HEVO in de periode oktober 2024-juli 2025. Er is gewerkt met een werkgroep en een bestuurlijk overleg. Het IHP bevat inhoudelijke beleidskaders, een demarcatielijst die aangeeft wie/waar voor verantwoordelijk is, kwaliteitscriteria voor de gebouwen, een financiële vertaling en een planning. Met het IHP wil de gemeente samen met de schoolbesturen investeren in toekomstbestendige onderwijshuisvesting die bijdraagt aan een leefomgeving die sociaal, leefbaar, duurzaam, gezond en klimaatbestendig is.

1.2 Het IHP bevat de afspraken die zijn gemaakt met een drietal schoolbesturen in het primair onderwijs (SKOE, VCO en Consent) over het toekomstig Scholenlandschap.
Met de SKOE, VCO (SKOE/VCO destijds nog niet gefuseerd) en Consent is het zogenaamde traject 'Scholenlandschap' doorlopen. Doel hiervan was met elkaar te komen tot toekomstbestendige schoollocaties boven de gemeentelijke opheffingsnorm van 137 leerlingen. In mei 2025 is uw Raad hierover geïnformeerd (Corsa 2500002725 – zie link). De uitkomsten van het traject zijn waar mogelijk programmatisch en financieel vertaald in het IHP.

1.3 Uw Raad heeft in 2022 met een motie opgedragen het IHP door de raad vast te laten stellen.
In de motie van 7 maart 2022, is het College opgedragen het IHP vast te laten stellen door uw Raad (zie link). Het vorige IHP is alleen ter informatie naar de Raad gestuurd vanuit de gedachte dat het uitvoering betreft. Het budget voor de uitvoering van het IHP wordt jaarlijks met de vaststelling van de begroting verleend. In de bijlage is het memo te vinden met de belangrijkste wijzigingen van het nieuwe IHP ten opzichte van de eerdere versie.

2.1 Uw Raad heeft het budgetrecht en verleent kredietruimte.
Met het vorige IHP is er een bestedingsrecht voor de periode 2021-2025 vastgesteld door uw Raad. Nu wordt gevraagd voor de periode 2026-2030 kredietruimte van € 114 miljoen beschikbaar te stellen. Waarbij jaarlijks in de begroting wordt aangegeven wat de benodigde kredietruime voor het betreffende begrotingsjaar is.

3.1 Het geld voor de uitvoering van het IHP zit in de begroting.
Het budget Onderwijshuisvesting wordt jaarlijks geïndexeerd conform de VNG-normvergoeding om zo te voorkomen dat er een gat ontstaat tussen de budgetten en de VNG-normvergoeding die uitgekeerd wordt aan de scholen. Vrijvallende middelen door lagere afschrijvings- en rentelasten (er wordt lineair afgeschreven) worden gestort in de reserve Onderwijshuisvesting. De hoogte van de reserve wordt jaarlijks langjarig doorgerekend om te bezien of alle gewenste nieuwbouw te bekostigen is en de reserve niet langere tijd in de min schiet. Op het moment dat dat gebeurt, worden nieuwbouwprojecten verder in de tijd geschoven.

3.2 Er kan alleen geld beschikbaar worden gesteld middels het Programma aan schoolbesturen.
Gemeenten hebben op het gebied van onderwijshuisvesting de zogeheten zorgplicht en moeten zorgen voor voldoende en adequate huisvesting. Conform de Wet op het Primair Onderwijs, de Wet op de Expertisecentra en de Wet op het Voortgezet Onderwijs dient er jaarlijks een Programma en Overzicht opgesteld te worden. Via het Programma worden jaarlijks middelen uitgekeerd aan de schoolbesturen voor voorzieningen als nieuwbouw en het herstel van constructiefouten . De procedure hiervoor is vastgelegd in de verordening Onderwijshuisvesting. Een brief met nadere informatie over het Programma en Overzicht 2026 is als bijlage toegevoegd. In het Programma 2026 zijn middelen opgenomen voor de uitvoering van de IHP-projecten.

4.1 Uw raad is bevoegd de reserve 'incidentele kosten onderwijshuisvesting' in te stellen.
De reserve OHV is momenteel dusdanig ingesteld dat er alleen rente- en afschrijvingslasten mee gefinancierd mogen worden. Dus lasten voortvloeiend uit kredieten. Soms zijn er ook echter incidenteel te financieren uitgaven voor bijvoorbeeld onderzoek of tijdelijke huisvesting. Om extreme schommelingen in de resultaten van het product Onderwijshuisvesting, en daarmee het gemeentelijkrekeningresultaat, te voorkomen wordt voorgesteld hier de reserve "incidentele kosten" voor in te zetten.

5.1 Uw raad is bevoegd de reserve 'Egalisatiereserve kapitaallasten onderwijshuisvesting RO' in te stellen.
Tijdens de Zomernota 2025 is er € 300.000 vrijgemaakt voor een bijdrage in de investeringen in de ruimtelijke omgeving (RO) rondom scholen. Denk hierbij aan bijvoorbeeld het verleggen van fietsstroken, groenvoorzieningen of parkeerplaatsen. Het gaat dan om bijdragen aan andere begrotingsproducten die normaliter zelf aan de lat staan voor de dekking van deze kosten, maar hiervoor nog niet gereserveerd hadden. Het betreft dus dekking van kosten van andere begrotingsproducten om de uitvoering van projecten niet te vertragen. De bijdrage kan dan ook nooit meer dan € 300.000 zijn. Voorgesteld wordt een nieuwe reserve aan te maken ter egalisatie van de bijdrage aan deze kapitaallasten. In de bijlage is het nieuwe instellingsbesluit voor de drie reserves Onderwijshuisvesting te vinden.

Risico's

VNG-indexering niet in lijn daadwerkelijke kosten
In de doorrekening van de IHP-plannen is rekening gehouden met een jaarlijkse indexering. Het risico bestaat dat de kosten voor de bouw, tijdelijke huisvesting, sloop, etc. harder stijgen dan dat het budget Onderwijshuisvesting doet op basis van de VNG-indexering.

Geraamde kosten versus aanbestedingsresultaat
De projectkosten zijn geraamd op basis van de VNG-normering (deze gaat uit van vaste bedragen en bedragen per m^2 zoals vastgelegd in de verordening) en een extra bijdrage van € 120 per m^2 om te kunnen voldoen aan de door schoolbesturen en gemeente gewenste eisen op het gebied van binnenklimaat. Daarnaast is voor bepaalde projecten (daar waar nu noodzakelijk geacht) rekening gehouden met kosten als tijdelijke huisvesting, sloop en afboeking. En is voor alle projecten rekening gehouden met een post onvoorzien en indexering. Het is echter onzeker hoe de markt zich ontwikkelt en of de offertes van aannemende partijen (in de toekomst) passen binnen de geraamde kosten.

Kosten en financiële dekking van het voorstel
Met het vaststellen van de gemeentebegroting worden jaarlijks middelen beschikbaar gesteld voor het product Onderwijshuisvesting. Binnen het product Onderwijshuisvesting wordt het budget kapitaallasten jaarlijks opgehoogd met € 450.000, cumulatief geïndexeerd met de VNG-normvergoedingindexatie, om te kunnen voldoen aan de verplichting om scholen te voorzien van voldoende en adequate huisvesting.

Er wordt vanaf 2015 jaarlijks kredietruimte à € 400.000 gereserveerd voor de uitvoering van het Programma niet zijnde nieuwbouw. Daarnaast was er voor de uitvoering van het IHP in de periode 2021-2025 een jaarlijks uitvoeringsbedrag van € 10,5 miljoen door uw raad vastgesteld.

Voor de periode 2026-2030 is in totaal circa € 114 miljoen nodig voor de (ver)nieuwbouw en bijkomende kosten als onderzoek, tijdelijke huisvesting, afboekingen en sloop van de volgende projecten: IKC Twekkelerveld, IKC Hogeland, De Bron/Fontein, Greijdanus, College Zuid/IST/ISK, IKC Deppenbroek, Consent scholen Esmarke/Glanerburg, Al-Ummah, IKC Boekelo, Zeggelt Meeuwenstraat en HSL Kottenpark. De bedragen zullen de komende vijf jaar fluctueren als gevolg van het gekozen uitvoeringstempo. Voor het Programma 2026 is € 39 miljoen aan kredietruimte nodig om de IHP nieuwbouwprojecten te kunnen starten.

Jaarschijf	**Totale investeringssom (bouwkosten, afboekingen, sloop, tijdelijke huisvesting, indexering)**
1. 2026-2030 Programma 2026 € 39 miljoen Verwachting programma 2027 € 22 miljoen Verwachting programma 2028 € 16 miljoen Verwachting programma 2029 € 10 miljoen Verwachting programma 2030 € 27 miljoen	€ 114 miljoen
2. 2031-2040	€ 333 miljoen
3. 2041-2055	€ 336 miljoen
Totaal	**€ 783 miljoen**

Het Programma 2026 inclusief de IHP-projecten past binnen de begroting. Meerdere keren per jaar wordt de reserve Onderwijshuisvesting doorgerekend om te bepalen of alle plannen mogelijk zijn. Als dat niet het geval is, omdat de reserve diep onder nul raakt of langjarig zeer negatief, dan worden er maatregelen getroffen. Bijvoorbeeld door plannen te her prioriteren en/of uit te schuiven in de tijd. Tot nu toe zijn alle plannen de komende 30 jaar uitvoerbaar binnen de begroting. Jaarlijks wordt bepaald welke IHP-projecten daadwerkelijk opgenomen worden op het Programma.

Afweging en alternatieven
Er wordt geen nieuwbouw meer gepleegd.
Als er geen IHP wordt vastgesteld door uw Raad dan is er geen grondslag voor het doen van uitgaven vanaf 2026. Uw Raad heeft met het vorige IHP alleen kredietruimte verstrekt voor de periode 2021-2025.

Ontwikkelingen binnen schoolbesturen.
Er zullen zich binnen de schoolbesturen altijd ontwikkelingen blijven voordoen waardoor er een andere visie op het scholenlandschap ontstaat of onverwachte andere keuzes die de nieuwbouwplanning beïnvloeden. Daarom wordt de uitvoering van de IHP-projecten ook jaarlijks besproken met de schoolbesturen en het hele IHP vijfjaarlijks herijkt. Elk jaar wordt via het OOGO (op overeenstemming gericht overleg) bepaald welke IHP-projecten op het Programma worden opgenomen.

Het College heeft 23 september jl. het Programma en Overzicht 2026 vastgesteld.
De gemeente kan alleen geld beschikken aan de schoolbesturen via het zogenaamde wettelijk verplichte Programma. Het Programma moet jaarlijks voor 31 december door het College worden vastgesteld. Zoals in de publieksvriendelijke samenvatting aangegeven is er voor 2026 een investeringsbedrag van ongeveer € 39 miljoen opgenomen voor (ver)nieuwbouwprojecten uit jaarschijf 2026-2030 van het IHP. Daarnaast is een bedrag van ongeveer € 360.000 opgenomen voor het herstel van constructiefouten. Nadere informatie over het Programma en Overzicht 2026 staat in bijgevoegde raadsbrief.

Participatie
Na vaststelling van het IHP zullen de schoolbesturen geïnformeerd worden en nadere afspraken gemaakt over de uitvoering van de genoemde projecten. In de uitvoering van de projecten is er aandacht voor buurtparticipatie en communicatie met omwonenden.

Communicatie
Na de B&W-vergadering van 23 september jl. is er een persbericht uitgegaan.

Vervolg
Na vaststelling van het IHP zullen de schoolbesturen en de betrokken overige beleidsterreinen geïnformeerd worden over het besluit en worden vervolgafspraken gemaakt.

Bijlagen
- IHP Enschede 2026-2055
- Raadsbrief Programma en Overzicht 2026
- Memo wijzigingen IHP
- Instellingsbesluit reserve

Burgemeester en Wethouders van Enschede, _____
de loco-Secretaris, **de Burgemeester,**

E.A. Smit R.W. Bleker